

Daniel Daianuⁱ, 18 martie 2021

Corectia bugetului public cere ratiune si cifre chibzuite

Pandemia a lovit napraznic lumea, a provocat o criza sanitara globala si o criza economica severa. Exista multa anxietate, presiune psihologica pe oameni.

Vaccinarea populatiei ajuta redresarea, insa economiile sunt inca suferinde. De aceea, regulile fiscale raman "dezactivate" in UE si in perioada 2021-2022. Revenirea PIB-ului la nivelul pre-pandemie este asteptata in unele state din UE in acest an, in altele in 2022. Dar va fi o redresare dificila, neuniforma, cu daune de durata, cu transformari induse de noi tehnologii si efecte ale schimbarii de clima.

Acesta este contextul general in care se misca economia noastra care, spre deosebire de celelalte din UE, a pornit razboiul cu virusul Covid19 cu un deficit bugetar structural de peste 5% din PIB, cel mai inalt in UE. In 2020 deficitul cash (incasari vs. iesiri efective) al bugetului public a fost de 9,79% din PIB, incadrabil in tabloul european. Pentru 2021, Guvernul tinteste un deficit cash de 7,16% din PIB (ESA de 8,23% din PIB), ce indica debutul corectiei macroeconomice, ce a fost amanat de pandemie. Inceputul corectiei defineste proiectia bugetara, care a fost subliniata si de Consiliul Fiscal (CF). Tot CF a notat ponderea investitiilor, ce ar urma sa creasca la 5,5% din PIB in acest an. Exista insa neclaritati la venituri bugetare (ce includ venituri fiscale si nefiscale) care, potrivit strategiei fiscal bugetare (SFB), ar ramane in jur de 31% din PIB pana in 2024, adica perioada ce corespunde corectiei deficitului bugetar catre 3% din PIB (cash si ESA).

Si acest an va testa rabdarea oamenilor, rezilienta comunitatilor, a firmelor, capacitatea autoritatilor de a gestiona o situatie tare complicata. Cum este firesc, discutii sunt pe temele ce preocupa opinia publica. Dar este esential ca interesele cetatenilor legate de sanatate si premize de baza pentru viata economica sa fie tratate cu luciditate de toti in societate. Solidaritatea si responsabilitatea conteaza enorm in asemenea conditii dificile, iar mize mici, personale, este bine sa fie lasate deoparte.

Tema corectiei bugetului public este dezbatuta si s-a conturat un curent de opinie ce castiga greutate, cu o matrice de gandire schitata mai jos:

- Corectia bugetului trebuie sa fie graduala, pe cativa ani; gradualizarea este ceruta de evitarea impiedicarii redresarii economice
- Este gresita analogia cu anii 2010-2011, cu taieri drastice de venituri personale; bugetul public din 2021 nu este de austeritate
- Trebuie sa fie mobilizate resurse si in acest an in lupta contra pandemiei si sprijinirea economiei, a locurilor de munca
- Este nevoie de limitare a cheltuielilor bugetare, de o restructurare
- Se impune o reforma a salarizarii in sectorul bugetar pentru a elimina inechitati si excese; nu trebuie neglijata reforma sistemului de pensii, ce contine inechitati importante
- Reforma guvernantei companiilor de stat este necesara, mai ales ca rezultatele sunt usor de comparat cu resursele utilizate
- Este imperativa o crestere a veniturilor fiscale, in sine si pentru a ajuta procesul de corectie; declaratii oficiale arata ca se intelege nevoia de a le creste in mod semnificativ
- Absorbtiia fondurilor europene (inclusiv Next Generation EU/NGEU) ar putea aduce un plus anual de resurse la bugetul public de peste 2,5% din PIB, ce ar atenua impactul contractionist al corectiei bugetare
- Exista redundante in aparatul public si se impune o restructurare nu de fatada. Dar este neavenit sa vorbesti despre necesitatea/posibilitatea de a reduce cu 25-30% personalul in sectorul bugetar. Cei care folosesc cu nonsalanta asemenea cifre agregate nu inteleg problemele si implicatiile
- Necazurile din finantele publice sunt legate de cresterea masiva si rapida a unor venituri personale (prin bugetul public) simultan cu reducerea mare de taxe si impozite. Aceasta constatare nu anuleaza nevoia de a fi crescut salarii in sectorul public pentru a stopa hemoragia de capital uman (ex: personal medical), de a mari pensii si salariul minim in economie.
- Regimul fiscal autohton este profund inechitabil: nu numai ca penalizeaza pe cei de buna credinta si incurajeaza evaziunea fiscala si concurenta fiscala neloiala, dar nici nu asigura venituri fiscale indestulatoare, care sa finanteze bunuri publice de baza.

Ca o concluzie: impreuna cu obiectivul de crestere a absorbtiei de resurse europene medii anuale cu 2-2,5% din PIB in intervalul 2022-2024 (datorita NGEU), corectia macroeconomica trebuie sa aiba doua trasee de actiune: a/ restructurare de cheltuieli; b/ cresterea veniturilor bugetare. Reducerea deficitului bugetar in perioada 2022-2024 cu 4,3% din PIB (de la 7,2% la 2,9% din PIB presupunand realizarea tinte de deficit in 2021) este previzionata de MFP sa se obtina aproape exclusiv prin limitarea cheltuielilor bugetare. CF apreciaza ca este improbabil ca reducerea deficitului bugetar pe partea de cheltuieli sa depaseasca jumatate din corectia necesara in acest interval. Altfel spus, consolidarea bugetara reclama cresterea veniturilor bugetare. Si este de notat ca bugetul in anii ce vin trebuie sa acomodeze presiuni ce deriva din nevoia de a creste volumul de bunuri publice esentiale, intre care educatie si sanatate publica.

Alte tari din UE vor avea o misiune mai simpla in corectia deficitelor explodate in pandemie; opereaza acolo stabilizatori automati cu vlaga si corectia se va realiza in mare parte prin retragerea unor masuri temporare (one-off). La noi procesul va fi mai dificil si este de vazut cum se vor aseza pasii de corectie anuala pe cele doua componente –cheltuieli si venituri bugetare. Aprobarea de catre Comisia Europeana a Planului National de Redresare si Rezilienta (PNRR) ar trebuie sa lamureasca aportul resurselor europene in constructia bugetara pentru anii urmatori.

Una peste alta, este bine sa existe atentie fata de cifrele folosite in diverse evaluari si comentarii. Este de repetat ca sute de mii de oameni scosi din sectorul bugetar pentru ajustarea anvelopei salariale nu este o solutie realista economic si social; un coleg economist a avut o formulare neinspiratafiind insa interpretat ca ar fi sugerat o asemenea alternativa la limitari/scaderi de salarii. In politica publica, optiuni alternative (trade-offs) trebuie sa fie fezabile. Nici nu se poate ajunge la o crestere de venituri fiscale de 5-6% din PIB in 3-4 ani. Este drept ca Romania este codasa in UE cu venituri fiscale (inclusiv contributi) de cca 27% in 2019 --Bulgaria a avut 30%, in timp ce Cehia, Ungaria si Polonia au avut fiecare in jur de 36% din PIB in acelasi an (media in UE este de cca 40%). Dar un reper de 36% din PIB nu este relevant si fiindca sunt alte cote de impozitare in cele trei tari mentionate, dincolo de o colectare mai buna. Daca am creste veniturile fiscale cu peste 3% din PIB in

cativa ani, sa ajungem la cca. 30% din PIB, ar fi o realizare foarte buna, ce ar ajuta decisiv corectia macroeconomica.

Exista un numitor comun al judecarii corectiei macroeconomice in anii ce vin, care tine cont de persistenta pandemiei, de fragilitatea economiei, de nevoia de a nu subrezi redresarea. Acest numitor comun, ilustrat de trasaturile schitate mai sus, pare sa fie imbratisat de economisti de diverse persuasiunii. Acum este important sa avem deschidere a mintii in ceea ce se va face, sa nu fim prizonierii unor clisee.

Trebuie sa tinem cont de faptul ca economia nu inseamna strict numar de intreprinderi, mari si mici, ci si locuri de munca, salarii decente in economia privata; inseamna totodata sa putem aloca mai mult din bugetul public pentru sanatate si educatie (fata de media din UE, la noi se aloca cumulat acestor doua sectoare cu cca 3% din PIB mai putin), infrastructura. Si sa nu subestimam schimbarea de clima ca amenintare majora, care cere cheltuieli publice importante pentru amenjarea teritoriului, irigatii, protectia padurilor, etc.

Sa ne cantarim bine actiunile si vorbele, cifrele pe care le utilizam. Sa nu stresam oamenii in mod inutil, in vremuri atat de grele. Sa dam dovada de responsabilitate, solidaritate si empatie, sa nu confectionam teme false, mai ales ca lupta cu pandemia continua. Bine ca acum exista vaccinuri si vaccinarea este in desfasurare.

ⁱ Acest text nu angajează în mod necesar instituțiile cu care autorul este afiliat.